

Nr 8.

Av herr **Gullberg**, *angående skrivelse till Konungen med begäran om utredning i fråga om åvägbringande av varaktig fred och garantierna för en sådan.*

Med anledning av det fruktansvärda krig, som nu rasar i världen och på vars slut man ännu icke vågar hoppas, ha fredsfrågorna kommit i ett aktuellt läge som aldrig tillförne. Vid fronterna och bakom dem liksom bland de neutrala har ordet *varaktig fred* fått en märklig betydelse. Angående möjligheten att nå en sådan kunna ju meningarna skifta, men värdet av och önskvärdheten av att nå den erkännes av alla. Att krig var något ohyggligt och fruktansvärt, det kände man ju i världen även före det krig, som nu rasar, men så avslöjat som det nu blivit i all sin demoniska vederstygglighet har det icke varit förr. Det har funnits något, som har kallats krigets poesi, och det har icke saknats poetiska utgjutelser angående krig. Alla sådana ha nu tystnat. Ja, det är som ett genljud från en svunnen religiös barbartid, då man läser de ord, som Moltke någon gång lär ha yttrat: »Kriget är ett element i den av Gud insatta världsordningen. Däri utveckla sig människornas ädlaste dygder, mod och försakelse, plikttrohet och offervillighet. Utan krig skulle världen försumpas och gå förlorad i materialism.» De gamle yttrade: Vill du fred, så rusta för kriget. Efter detta ord ha ock alla stater inrättat sig. Denna sats har också det nuvarande kriget inlagt sin protest emot. Till vad kraft och verkan detta har skett, får framtiden utvisa. Vad som emellertid alldeles säkert kommer att få betydelse är satsen: Vill du fred, så rusta för freden. Ett sådant rustande för freden bör vara staternas och kyrkornas uppgift. Ju förr detta arbete börjar, ju bättre är det. Till ett sådant arbetes börjande inbjudes även Sveriges riksdag. Denna sak bör tagas grundligt och praktiskt och blir icke möjligt för den enskilde eller för korporationer, ja, icke ens för stater utan många och långa överbäganden och jämkningar på alla möjliga områden. Men säkert är, att detta arbete kommer att börja i världen och vissa folk och stater komma att gå i spetsen. Varje svensk fosterlandsvän önskar att se Sverige i spetsen givande goda förslag och säkra signaler. Det

fanns en tid, då Sveriges folk stod främst, då det gällde krigskonsten, må det nu stå främst, då det gäller att lägga grunden för fredens och rättens makter i världen. Då det gäller varaktig fred och garantierna för den, så kan icke en enkel neutralitetsförklaring vara nog, det känna vi alla. Icke heller kan en s. k. avrustning åstadkomma detta, allra helst om den endast vidtages av ett eller några folk. Utan att på minsta sätt vilja ge mig sken av att kunna tillfullo utpeka den väg, som staterna och nu i detta fall vår stat bör gå, kan jag dock icke underlåta att peka på några förändringar, som jag tror skulle rätt väsentligt medverka till den varaktiga fredens förverkligande. Jag vill framställa dem ifrån våra förhållanden och våra synpunkter.

Den första gäller § 13 i vår regeringsform. Vi ha under detta krig haft glädjen att se konung och folk förenade i sin önskan att hålla vårt land utanför kriget, men vår historia liksom andra länders historia säger oss, att det härvidlag kan uppstå slitningar och konflikter. Att därför få denna § ändrad till att konung och riksdag bära gemensamt fatta beslut om krig, om något sådant skall komma till stånd, är tvivelsutan utav värde för fredens bevarande.

Den andra gäller utrikesärendenas kontrollerande och diplomatiens ställande under riksdagens granskning. Alldeles säkert kommer även detta att tjäna i fredens intresse.

Det tredje är statens rätt att i händelse av krig expropriera all privat förmögenhet som överstiger 100.000 kr. och använda denna till landets värn och skydd. Då man besinnar, att mången ung man får i händelse av krig offra ända till livet på fosterlandets altare, så kan det sannerligen icke sägas, att t. ex. millionären offrat ankans skärv, om han genom lag tvingas att avstå all sin privata förmögenhet ner till 100.000 kr. Att även denna bestämmelse skulle tjäna freden ligger i öppen dag.

Med anledning av vad jag här ovan anfört får jag hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Hans Maj:t Konungen måtte begära, att det täcktes Honom låta verkställa en utredning av frågan om varaktig fred och garantierna för en sådan och för riksdagen framlägga de förslag som denna utredning kan giva anledning till.

Stockholm den 18 januari 1918.

Wilhelm Gullberg.